

समिष्टयजुर्वर्जं वा ॥२१॥ अथवा समिष्टयजुर्वर्जयित्वान्यत्सर्वं कर्मापवर्गान्तं भवति तन्मात्रस्य प्रतिषेधात् . एवं पक्षद्वयोपन्यासे कृते यः पक्षः श्रेयान् स एवाभ्युपगन्तव्यः कश्चासौ प्राक्समिष्टयजुषः करोतीति . तथा चापस्मम्बमानवसूत्रयोः पक्षीसंयाजान्ता दीक्षणीया संतिष्ठतः इति पञ्चदश सप्तदश वा सामिधेन्य इति च ।

उपाङ्शु चरन्ति प्राग्ग्रीषोमीयात् ॥२०॥ आदित आरभ्य प्राग्ग्रीषोमीयात् अग्रीषोमीयपशोः पुरस्ताद्यत्कर्म तेनोपांशु चरन्ति . चरणशब्दे सर्वमित्युक्तत्वात् (३. ७. ८) प्रैषाणामप्युपांशुत्वमेव । पक्षान्तरमाह .

वागन्तेन वा दीक्षणीयां नीचैस्तरां नीचैस्तरामितरे ॥२१॥ अथवा वागन्तेन उत्तमया वाचा उच्चैर्दीक्षणीयां कुर्युः इतरे द्वे इष्टी प्रायणीयातिथ्ये नीरां कर्तव्ये दीक्षणीयापेक्षया नीरां प्रायणीया तदपेक्षया नीरामातिथ्येति उपांशूपसत्सु . वागन्तपक्षेऽपि देवता उपांशु भवति दीक्षणीयादेवतेत्यस्य (४. ५. १०) सूत्रस्य वागन्तपक्षार्थत्वात् ।

उपाङ्शूपसदः ॥२२॥ कर्तव्याः . काठके उच्चैः प्रवर्ग्येण चरतीति महावीरसम्भरणमपि प्रवर्ग्याङ्गत्वादुच्चैः . आप° धारयति ध्रौवमाज्यं यत्प्राचीनमग्रीषोमीयात्तेनोपाङ्शु चरन्त्यथैकेषां यावत्यस्य वाग्भवति तावतीं दीक्षणीयायामन्वाह ततो नीचैस्तरां प्रायणीयायां ततो नीचैस्तरामातिथ्यायामुपाङ्शूपसत्सूच्चैरग्रीषोमीये मन्द्रेण वा दीक्षणीयायां मन्द्रतरेण प्रायणीयायां मन्द्रतमेनातिथ्यायामुपाङ्शूपसत्सूच्चैरग्रीषोमीय उपाङ्शु वा दीक्षणीयायामुपाङ्शुतरं प्रायणीयायामुपाङ्शुतममातिथ्यायामुपाङ्शूपसत्सूच्चैरग्रीषोमीये । दर्शपूर्णमासप्रकृतीनां सोमेष्ट्यन्वाधानं व्रतोपायनमारण्याशनं जागरणमन्वाहार्यस्य च दानं पत्न्याः संनहनं विमोचनमिति न विद्यन्ते अग्न्यन्वाधानं तु दीक्षणीयायां क्रियेत पत्न्याश्च संनहनमिति ।

शालां पूर्वेण तिष्ठन्नभ्यङ्गे कुशेषु नवनीतेन शीर्षीऽध्यनुलोमऽ सपादको महीनां पयोऽसीति (४. ३) ॥२३॥ दक्षिणाग्निहोमान्ते कृते यज्ञमानः शालायाः पुरस्तादद्वरे दर्भेषु प्राञ्जुषः तिष्ठन् गव्येन नवनीतेन मस्तकादारभ्यानुलोमं लो-